

Fredagskronikken

Mari Rege, professor i samfunnsøkonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger

Alexander Cappelen Bård Harstad Ola Kvaløy Katrine Løken Simen Markussen Mari Rege Karen H. Ulltveit-Moe

Mari Rege

Koronaledige må benytte muligheten til å lære mer

Mange av jobbene som har falt bort under pandemien, mister vi for godt. Det frigjør arbeidskapasitet til å løse andre oppgaver, men da må ledige omstille seg.

● **En venn** har i flere tiår drevet sitt eget reisefirma. Han har arrangert gruppeturer til spansk-talende land hvor han har god kontakt med lokalbefolkningen. Så kom pandemien. Jeg ventet å møte en fortvilet venn i sommer, men slik ble det ikke. Han har nemlig fått seg jobb som spansklærer og skal samtidig studere pedagogikk som vil gi ham kvalifikasjon som lærer.

– Det jeg har likt aller best i jobben min som reiseleder, er å ta vare på og løfte alle i gruppen. Det er jo også viktig i læreryrket, sa han full av iver.

Min venn er ikke den eneste som må omstille seg. Ledigheten har gått betydelig ned siden i mars, men ved utgangen av august teller Nav fortsatt 132.800 helt ledige, som er dobbelt så mange som august i fjor. 37.000 av de helt ledige er permitterte og håper fortsatt på å få jobben tilbake.

Anerkjente økonomer i USA publiserte nylig en studie som sier at 40 prosent av de jobbene som har forsvunnet i USA, sannsynligvis ikke vil komme tilbake selv etter at vi har fått en effektiv vaksine (Nber working paper 27137). Selvsagt kan vi ikke overføre denne studien direkte til Norge, men også i Norge må vi regne med at mange jobber aldri kommer tilbake.

Datamaskiner og roboter tar stadig over jobber som mennesker gjorde tidligere. Pandemien kan ha satt fart i denne utviklingen, slik at mange bedrifter ikke lenger vil trenge like mange mennesker for å holde oppe samme aktivitet. For eksempel blir vi på mange restauranter og barer ikke lenger møtt av en servitor, men må ta frem telefonen for å bestille mat og drikke.

En annen trend som har skutt fart, er netthandel, som truet kjøpesentrene også før pandemien. Under nedstengningen var det mange som oppdaget bekvemmeligheten av og mulighetene til å handle på nettet, og mange lengter nok ikke tilbake til kjøpesentrene.

Det er også et faktum at reisevirksomhet og store konferanser og kulturarrangement vil være svært begrenset i lang tid fremover. Når denne type aktivitet omsider kommer tilbake for fullt, kan innovasjon og omstilling gjøre at aktørene, tilbudet og arbeidsplassene er betydelig endret.

↑ Mange oppdaget fordelene med netthandel og lengter nok ikke tilbake til kjøpesentrene, skriver artikkelforfatteren. Foto: Per Ståle Bugjerde

Permitteringsordningen og kontantstøtteordningen (...) sender sterke signaler om at alt skal bli som før

Stor arbeidsledighet over lang tid er urovekkende, fordi en rekke empiriske studier viser at mange kan falle varig ut av arbeidslivet. Det å miste jobben eller bli permittert, kan gå på den psykiske helsen løs. Jobben er en viktig arena for samhold, tilhørighet, mening og mestring. Når en mister denne arenaen, opplever mange å miste troen på seg selv og føler at de har lite kontroll over sin egen fremtid.

Med slike vonde følelser kan det bli enda vanskeligere å få jobb.

En annen utfordring er at en ikke har nok av den kompetansen som blir etterspurt i arbeidsmarkedet. Dette gjelder spesielt lavt utdannende eller godt voksne arbeidstgere som har jobbet i lang tid for samme arbeidsgiver med samme type oppgaver.

Det er også slik at den kompetansen en hadde da en mistet jobben, forvitret og forældes gjennom lang tids ledighet. Mens de som blir værende i jobb, får fortsette å lære og utvikle seg på arbeidsplassen, går en selv hjemme og glemmer eller mister treningen på det en har lært.

Slik kan pandemien forårsake varig produktivitetstap i den norske arbeidsstyrken. Heldigvis er det mulig å motvirke dette med tiltak som aktiviserer arbeidsledige, bygger deres kompetanse og bidrar til omstilling.

Sånn sett har myndighetene gjort mye bra med å åpne opp for å ta opplæring og utdanning mens en mottar dagpenger,

samt sørge for betydelig flere studieplasser og opplæringstilbud.

Men myndigheten holder også fast i tiltak som er konserverende i den forstand at de bygger på en forutsetning om at virksomheter vil kunne fortsette som før så snart pandemien er over. Permitteringsordningen og kontantstøtteordningen er eksempler på dette. Disse tiltakene sender sterke signaler om at alt skal bli som før, og kan dermed bidra til at mange permitterte ikke benytter seg av mulighetene til å få ny kompetanse og omstille seg.

Ved forespørsel svarte Nav at de på kort frist ikke kunne svare på hvor mange som i dag kombinerer dagpenger med utdanning, men at slike tall vil komme. Vi kan håpe at tallene viser at mange arbeidsledige, også de som er permitterte, benytter muligheten til å øke kompetansen sin.

Slik kan vi unngå varige produktivitetstap i den norske arbeidsstyrken.

@marisrege

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen
Telefon: 22 00 10 59
Sentralbord: 22 00 10 00
Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:
Inntil 4500 tegn med mellomrom
Underinnlegg/replik:
Inntil 1500 tegn med mellomrom
Legg ved portrettfoto

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.

→ Mer debatt side 36-39